

کانون‌های یادگیری: ابتکاری در راستای بهره‌گیری از ظرفیت‌های بومی ترویج

مسعود پیروشعبانی^۱، حسام‌الدین غلامی^۲ و عباس نوروزی^۳

۱- رئیس گروه ممیزی رهیافت‌ها، الگوها و روش‌های ترویجی، دفتر ترویج دانش و فن‌آوری کشاورزی، مؤسسه آموزش و ترویج کشاورزی

۲- استادیار، مؤسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران (h.gholami@areeo.ac.ir)

۳- استادیار، مرکز آموزش عالی امام خمینی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، کرج، ایران

چکیده

تنوع و تکثر مخاطبان و اهداف، محدودیت‌های نهاد ترویج از نظر منابع و اهمیت یافتن مشارکت در ترویج، ارائه روش‌های نو را برای بهبود پوشش کمی و کیفی مخاطبان ضروری می‌کند. کانون‌های یادگیری یکی از ابتکارات بومی ترویج کشاورزی ایران است که با هدف بهره‌مندی از دانش و تجارب کشاورزان نمونه به‌عنوان تولیدکنندگان پیشرو بخش کشاورزی در راستای تغییر رفتار سایر کشاورزان طراحی شده است. این مقاله کتابخانه‌ای سعی دارد به معرفی کانون‌های یادگیری به پژوهشگران و کارشناسان ترویج و آموزش کشاورزی و تعیین نقاط ضعف و قوت این روش ترویجی بومی براساس اطلاعات اندک میدانی موجود بپردازد. به لحاظ نظری، کانون‌های یادگیری را می‌توان از نظر بهره‌گیری از ظرفیت کشاورزان نمونه در آموزش کشاورزان؛ آموزش در بستر واقعی مزرعه و تلفیق دو روش کشاورز نمونه و مدرسه در مزرعه؛ شبکه‌سازی بین کشاورزان (ایجاد سرمایه اجتماعی) و «مدیریت دانش» به‌ویژه در بخش دانش بومی و دانش ضمنی کشاورزان درخور توجه دانست. به لحاظ اجرایی، به‌نظر می‌رسد که ابتکار کانون‌های یادگیری گام مثبتی در نظام ترویج ایران در راستای بهره‌گیری از ظرفیت کشاورزان نمونه بوده است. در عین حال، تعداد به‌نسبت کم این کانون‌ها و تفاوت تعداد کانون‌ها در استان‌ها و زیربخش‌های مختلف بخش کشاورزی نشان‌دهنده ضرورت بررسی مجدد پیش از گسترش این کانون‌هاست. به‌نظر می‌رسد این ابتکار بومی ترویج کشاورزی ایران بیش از هر چیز تشنه نگاه پژوهشگران ترویج و آموزش کشاورزی به لحاظ نظری از ابعادی مانند یادگیری اجتماعی، آموزش بزرگسالان، سرمایه اجتماعی، مدیریت دانش و دیگر چارچوب‌های نظری و بررسی اثربخشی به کمک پژوهش‌های میدانی است.

واژه‌های کلیدی: کشاورزان نمونه، رهیافت کانون یادگیری، آموزش بزرگسالان، یادگیری اجتماعی، مدیریت دانش بومی